

УДК 811.161.2'282'373

DOI https://doi.org/10.24919/2663-6042.19.2023.6

РИБАЛЬСЬКА ЛЕКСИКА УКРАЇНСЬКИХ ГОВІРОК БУЗЬКО-ІНГУЛЬСЬКОГО МЕЖИРІЧЧЯ

Жвава О. А., Зинякова А. А.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

У статті презентовано та описано номени рибальської лексики українських говірок Бузько-Інгульського межиріччя у структурно-семантичному аспекті. Уперше досліджено вербальні засоби рибальської лексики українських говірок як фрагменту мовної картини світу носіїв цих говірок; оприлюднено значний за обсягом діалектний матеріал, який відбиває стан збереження термінології та номінації у другій половині ХХ ст.

Здійснене на межі споріднених суміжних наук дослідження сприяє розв'язанню теоретичних питань, що стосуються проблем специфіки народної культурної термінології. Практичне значення дослідження полягає в тому, що зібраний і систематизований мовний та етнографічний матеріал може бути використаний у діалектній лексикографії, етимології, етнографії.

Зазначено, що рибальська лексика є одним із цікавих архаїчних пластів діалектного словника. У «Словнику українських говірок Бузько-Інгульського межиріччя» зафіксовано понад 400 назв на позначення реалій, пов'язаних з рибальством у регіоні Бузько-Інгульського межиріччя.

Фактичний матеріал структуровано тематичними групами. Для кожної з груп окреслено регулярні мотивувальні ознаки. Лексику рибальства вирізняють за номінацією, що вказує на зовнішні ознаки (знаряддя, транспорт, забарвлення тіла чи частин тіла риби), місце існування, ознаки та звички риби. У назвах рибальських снастей чільне місце належить номінації за функцією, належністю комусь або чомусь. Таку думку підтверджено наявністю великої кількості найменувань, що мають сталий характер. До складу рибальської лексики входять не тільки моносемічні назви, а й полісемічні лексеми. Мотивованість назв пов'язана насамперед із вибором мотиваційних ознак, що є основою для називання предметів і явищ.

Спостереження над лексикою досліджуваного регіону дає підстави констатувати збереження репертуару зафіксованих назв як серед старшого, так і молодшого покоління.

Ключові слова: тематична група, словниковий склад лексики, ареал між Бугом та Інгулом, номінація, рибальське знаряддя, принципи мотивації, степові говірки.

Zhvava O. A., Zyniakova A. A. Fishing vocabulary of Ukrainian dialects of the area between the Buh and the Inhul. The article highlights the structural and semantic features of nomination of fishing vocabulary of Ukrainian dialects of the area between the Buh and the Inhul. For the first time, the verbal means of fishing vocabulary of Ukrainian dialects as a part of the linguistic picture of the world of speakers of these dialects were studied. The article presents a significant amount of dialect material that reflects the state of preservation of terminology and nomination in the second half of the twentieth century.

The research carried out on the intersection of related sciences contributes to the solution of theoretical issues concerning the problems of the specifics of folk cultural terminology. The practical significance of the study is that the collected and systematized linguistic and ethnographic material can be used in dialect lexicography, etymology, ethnography.

Fishing vocabulary is one of the interesting archaic layers of the dialect vocabulary. The Dictionary of Ukrainian Dialects of the area between the Buh and the Inhul contains more than 400 names denoting realities associated with fishing in the area between the Buh and the Inhul.

The article structures the vocabulary by thematic groups. Observation of the vocabulary of the studied region gives grounds to note that the preservation of the set of recorded names is evident in both the older and younger generations. Each study group has regular motivational signs. The vocabulary of fishing is distinguished by the nomination, which indicates the external features (tools, transport, body color or body parts of fish), habitat, characteristics and habits of fish. A prominent place in the names of fishing tackles belongs to the nomination by function, belonging to someone or something. This opinion is confirmed by the presence of a large number of names that have a stable nature. Fishing vocabulary includes not only monosemic names, but also polysemous tokens. The motivation of names is primarily related to the choice of motivational features, which is the basis for naming objects and phenomena.

Key words: thematic group, vocabulary, area between the Buh and the Inhul, nomination, fishing gear, principles of motivation, steppe dialects.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Вивчення особливостей говірки дає змогу простежити взаємодію говорів, діалектів та наріч, а також зберегти якнайширший самотутній матеріал для аналізу. Очевидно, що

діалектні словники є важливим джерелом лінгвістичних, фольклористичних, етнографічних, культурологічних, історичних досліджень [3, 23]. 2018 року нарешті побачив світ фундаментальний «Словник українських говірок Бузько-Інгульського

межиріччя» (укл. Л. С. Спанатій, А. П. Супрун, М. Ф. Тимченко, В. П. Токар ; за заг. ред. Л. С. Спанатій) [17]. Збирання й записування лексичного матеріалу проводилося орієнтовно 40 років. У «Словнику...», який охоплює різні лексико-семантичні та лексико-тематичні групи, понад 20000 діалектизмів та їхніх варіантів. Тут подано лексику територіальних діалектів, витлумачено значення та окреслено особливості слововживання, зафіксовано інформацію про зону поширення лексеми чи її окремого значення.

Лексика рибальства, яка становить певний інтерес для фахівців з історії, етнографії, фольклористики, оскільки ця група є не тільки відображенням процесу пізнання людиною світу, а й свідчить про ставлення наших предків до багатства природи, в говірках Бузько-Ігульського межиріччя не була предметом системного опису, у чому й полягає новизна й актуальність цієї розвідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Рибальська лексика частково репрезентована у дослідженнях Й. О. Дзензелівського [4], А. А. Берлізова (нижньонадністрянські говірки) [1], В. С. Ващенко (полтавські говірки) [13], В. А. Чабаненка (нижньонадніпрянські говірки) [20] та ін. Окремі назви представлено у лексикографічних працях Г. Л. Аркушина (західнополіські говірки) [11], Д. М. Брилінського (подільські говірки) [12], В. С. Ващенко (полтавські говори) [13], Й. О. Дзензелівського (говірки нижнього Подністров'я) [14], П. С. Лисенка (поліські говірки) [15], А. А. Москаленка (українські говірки Одещини) [16], Н. В. Гуйванюк (буковинські говірки) [19], Т. М. Тищенко (східноподільські говірки) [9], І. Б. Циганок та Г. В. Галаш (наддунайські говірки) [10] та ін. Загальний огляд внеску науковців у дослідження рибальської лексики з визначенням подальших шляхів структурування лексичної підсистеми сфери рибальства як складника української культури запропонував Р. В. Міняйло [6].

Наукова новизна пропонованої праці полягає в тому, що вперше презентовано та описано особливості номінації рибальської лексики українських говірок Бузько-Ігульського межиріччя у структурно-семантичному аспекті.

Специфіка досліджуваної тематичної групи полягає в окресленні численних тематичних груп і підгруп як системних утворень.

Формулювання мети і завдань статті. Метою дослідження є презентація репертуару та опис номінації рибальської лексики українських говірок Бузько-Ігульського межиріччя у структурно-семантичному аспекті. Досягнення цієї мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) окреслити особливості українських говірок Бузько-Ігульського межиріччя; 2) систематизувати рибальську лексику українських говірок Бузько-Ігульського межиріччя за тематичними групами.

Виклад основного матеріалу дослідження. На території сучасної Миколаївщини поширено два діалекти: подільський (Врадіївський, Кривоозерський, Первомайський райони) та степовий. Формування українських степових говірок Бузько-Ігульського межиріччя є історичним процесом

заселення території України, зокрема півдня. Освоєння території півдня України відбувалося ще на початку II половини XVIII століття переселенцями з різних районів Лівобережжя та Правобережжя (Подільська, Волинська, Полтавська, Чернігівська губернії). Таким чином, основою українських степових говірок Бузько-Ігульського межиріччя є середньонадніпрянські говірки з вкрапленнями говірок поліського та південно-західного наріччя. Зрозуміло, що досліджувані говірки зазнали впливу російських, білоруських, болгарських, частково – сербських, чеських, грецьких, німецьких та інших говірок [7, 79].

Степовий говір охоплює найбільшу територію українського степу і Донбасу. На півночі степові говірки контактують із говорами подільського діалекту південно-західного наріччя, а також із середньонадніпрянськими та слобожанськими говірками південно-східного наріччя, на заході – з молдавськими говірками, на сході – із російськими.

Степовий говір належить до наймолодших, який виник внаслідок численних дозаселень і переселень, які відбувалися у XVIII – на початку XIX ст. і пізніше. Сюди переселялися люди із Середньої Надніпрянщини, Поділля, Волині, Полісся, Слобожанщини, і це певною мірою відбилося у говірках півдня і сходу України [2, 42].

Лексика рибальства охоплює одну з найдавніших діяльностей будь-якого народу, на території якого є водні ресурси. Для мешканців Бузько-Ігульського межиріччя традиційною є річкова риболовля, бо озер на цій території майже немає, але є стави – водоймища (у природному чи штучному заглибленні) з непроточною водою.

Лексика рибальства досліджуваних говірок не однорідна за складом. Серед усіх номінативних одиниць виділено такі тематичні групи: «Знаряддя рибної ловлі», «Рибацький транспортний засіб», «Елементи знарядь рибного лову», «Риби», «Назви осіб, які ловлять рибу».

Тематична група «Знаряддя рибної ловлі»

Назви сітки

Пристрій для ловлі риби, зроблений із міцних ниток, які перехрещуються і закріплюються на однакових проміжках вузлами, має назви: *каниця 'а, канька, клумл 'а, ор 'іа, пака, наву́к, кукла, модло, сакул 'а*¹.

Сітку, якою ловлять камбалу, називають *камбул 'на с'ітка, к'ін 'у 'і*.

Рибальська сітка, якою ловлять бички, має назву *бичковá с'ітка*.

Сітка, якою ловлять раків, – *рагél 'а, раколóука*.

Невелика сіль, якою ловлять рибу два рибаки, ідучи вброд, – *во́лик*.

Сітка з вічками 30х30 мм, якою ловлять тарань, кефаль, – *гáлиця 'а*.

Риболовна сітка з кільцями у 20 мм, якою ловлять переважно дрібну рибу, а велику – сітками з великими очами, має назву *двац'áтка*.

¹ Усю лексику подано за «Словником українських говірок Бузько-Ігульського межиріччя» / укл. Л. С. Спанатій, А. П. Супрун, М. Ф. Тимченко, В. П. Токар ; за заг. ред. Л. С. Спанатій. Миколаїв : Іліон, 2018. 876 с.

Подвійна рибацька сітка – *áva*.

Спеціальні ставні сіті ловити рибу – *áхни*.

Рибальська сітка для підльодного лову риби – *кобіла*.

Сітка, натягнута на кілька обручів, якою ловлять рибу, – *ме^нчерéжа*.

Сітка, у якій з обох сторін основного полотна прикріплюються додаткові сіті з різними очками, внаслідок чого риба заплутується, – *пе^нріж^н, поріж^н, пе^нріж^нна с'ітка, плу^нтанка, пу^нтанка*.

Сплетена з лози риболовна снасть, що має форму лійкоподібної корзини, має назви *буч, бóчка, вéришка, ве^нрашка, коўбиха, коўш, кош, кошик, кубі^нр, кубóша, л'іса, нéре^нта, хобóша*.

Густа сітка для ловлі риби на міліні – *бу^нріло*.

Риболовне знаряддя типу пастки (сітка, натягнута на обручі), що його встановлюють на дно водоймищ, має назви *вéнте^нл', вéнте^нр, уйати^нр'іна, уйат'ір, клоўн'а, не^нрётки, йáтер*.

Невелика сітка з матнею для ловлі риби на неглибоких місцях – *брéден', бре^нде^н'ок, брод'ак, коше^нл'ковий нéвод, т'агло*.

Велика рибальська сітка – *нéвод^н*.

Назви вудки

Знаряддя для ловіння риби, що звичайно складається з вудлища, волосіні й гачка, має назви: *уділишче, уділо, уд^н'ка, удлишче, удочка*.

Вудка, гачки з приманкою якої лягають на дно, – *подов'іна, сподóўка*.

Назви бовта

Тичина, жердина з порожнистим потовщенням на кінці – рибальське знаряддя, яким заганяють рибу в сітку, має назви: *боўкун', боўтало, боўтун', боўтур', боўтуха, боўтушка, болт, брóхало, жу́хало, ко́лот, пугач, сту́калка, то́пило, храпáк, хроп, штурхало*. Лексема *бовт* зі значенням 'знаряддя для полохання і заганняння риби в сіті' відома західноволинським, поліським, бойківським говіркам.

Назви човна та його частин

Човен, з якого ставлять авочні сітки, – *áva*.

Великий човен називається *баїда́, дуб*.

Великий човен з овальним дном – *дуб'іўка*.

Невеликий човен – *душогу́б'ка*.

Човен, заповнений аж до бортів рибою, – *зали́га*.

Човен певної форми – *казáнка*.

Невеликий надувний гумовий човен, на якому рибалки виходять ловити рибу, – *ре^нзінка*.

Човен на три-чотири особи – *ча́йка*.

Великий багатovesловий човен – *барка́с, в'ітрог'ін, бу^нріл'ни́ дуб*.

Шестивесловий човен чи шлюпка – *ше^нс'т'ірка*.

Задня частина човна; корма – *зад'н'ак*.

Носова частина рибацького човна – *про́ва*.

Поміст у човні – *мо^нтіна, найо́л, пойо́л*.

Назви весла та його складових частин

Гребне весло (тобто весло, яким гребуть, на відміну від кормового весла, яким правлять) – *ба́йба, опáчина, баба́йка*.

Лопать весла – *ло́пас'т', лопáч, пе^нл'у́стка, пе^нл'у́сток*.

Тематична група «Елементи знарядь рибного лову»

Поплавок на рибацькій сіті має назви: *ба́б'ка, бабо́к, балбе́ра, балбе́рка, бу́ї, галага́н, жмак, майáк, плава́к, плаўка, поплаве́ц', про́б'ка*.

Прикріплена на кінці волосіні блискуча металева пластинка, що використовується як принада для риби, – *блэ́ска, бле^н'с'н'а, бліскаўка, бліскотка, бл'ашáнка, мармі́шка*.

Прив'язана до вудлища довга міцна нитка (з волосин коня, шовку, капрону і т. ін.), на кінці якої прикріплений риболовецький гачок; волосінь – *волошн'а, ме^нсіна, ме^нціна, м'асіна, м'ісіна*.

Предмет, який прикріплюють до волосіні, риболовної сітки і т. ін. для занурення їх у воду; грузило – *оліўйáнка, п'істоле́т*.

Наживка для ловлення риби вудкою – *мано́к, насáд'ка, жирові́ц'а*.

Рибальська снасть у вигляді сітчастого черпака з довгим держакком, яким підхоплюють і витягають зловлену рибу, або з двох навхрест сполучених тичок з прикріпленою на кінцях сіткою і довгим держакком, – *накрі́тка, п'ідса́д'ка, п'ідхва́т, п'ідхва́тка, п'ідхва́тен', п'ід'хва́тка, подса́к, подса́ка, подса́ква, под'хва́т, суха́тка, схва́тка, фа́тка, хва́ток, че^нр'я́к*.

Лексеми *п'ідхва́т, п'ідхва́тка, п'ідхва́тен', п'ід'хва́тка, под'хва́тка, под'хва́т, суха́тка, схва́тка, фа́тка, хва́ток* мотивовані дією *хватати*.

Велика сітка; невід – *скéнос'т', мёртви́й нéв'ід^н, стаўні́й нéв'ід^н*. Ставний невід – це стаціонарне рибальське знаряддя, принцип дії якого засновано на установах на шляху риби нерухомою перешкодою «крила», яке спрямовує її до пастки. Риба, спіймана ставним неводом, залишається не ушкодженою і довгий час зберігається живою всередині пастки.

Невелика сітка з матнею для ловлі риби на неглибоких місцях; во́лок – *брéден', бре^нде^н'ок, брод'ак, коше^нл'ковий нéвод, т'агло*. Лексеми *брéден', бре^нде^н'ок, брод'ак* мотивовані дією *брести*.

Невелика рибальська сітка, якою зазвичай ловлять рибу двоє, – *клу́мл'а, во́лик*.

Сплетена з лози риболовна снасть, що має форму лійкоподібної корзини; верша – *ве^нрашка, вéришка, коўбиха, коўш, кош, кошик, кубóша, нéре^нта, хобóша*.

Пристрій на човні для кріплення весла; гніздо для весла; кочет – *шкарлі, укл'учина, ко́чед'*.

Елементи невода. Середня частина невода у вигляді вузького, довгого мішка, куди потрапляє риба під час ловлення; матня – *во́рок, каза́н, клино́к, ко́рна, котéл, коше^нл'ок, ку́л', ку́л'ма, мотн'а, рукаў*. Лексеми *кул', во́рок, каза́н, рукаў*, очевидно, є вторинними найменуваннями, бо у «Словнику української мови» вони зареєстровані з іншими значеннями [18].

Тематична група «Риби»

Усяка дрібна риба має назви – *аўдо́т'ка, га́пка, дрóбина, к'іткі, ма́л'ка, м'і́л'узга́, фи́ріна, хоба, че^нрну́шка, че^нрну́ха*.

Риба-йорж; дрібна слизька прісноводна риба з колючими плавцями (Gymnocerphalus) – *буба́р, бобі́р, бубі́р, буби^нре́ц', бубі́рчик, буби^нр'ок, сапа́ч, сопл'ак, йі́жак, йі́ржак, йаззі́р*.

Маленька річкова рибка щипавка, неїстівна риба, тому її ніхто не ловить і не ловитиме; може бути їжею для інших риб (Cobitis taenia) – *п'ідкозу́б'*,

сікаўка, с'ікавиц'а, с'ікаўка, с'ікалка, ц'іколка, с'ікач, с'іковец', с'ікун, шчипаўка, шчипалка, шчипачка та акцентуаційний варіант *шчипачка*.

Риба тараня або рибець (*Rutilus heckelii*) – б'іла риба.

Дрібна річкова риба піскар (*Gobio fluviatilis*) – бичок.

Дрібна річкова риба піскар, яка живе на піщаному дні; *піскур* (*Gobio gobio*) – *кóблик*, *п'іскар*, *п'іскозуб*, *п'іскур*, *п'ічкурець*, *стоўпéць*.

Бичок (риба) чорного кольору (*Gobius niger*) – *б'уз'івок*, *ціган*, *ййунóк*, *гад'ушник*.

Риба бичок, що гніздиться там, де кам'яне дно (*Neogobius gatan*), – *кам'яна́р*, *кам'і́н:ик*, *ка'м'іншчик*, *п'ідкам'і́н:ик*.

Назви різнокольорових бичків – *кнут* (великий рябий бичок), *козак* (бичок зеленуватого кольору), *пáтлах* (попелястий бичок), *пíсар* (полосатий бичок), *п'івен'* (бичок червоного кольору), *с'урман*, *с'ір'ак* (сірий бичок).

Дрібна прісноводна риба, яка плаває на поверхні води; така риба може плавати, не занурюючись глибоко у воду; зазвичай не має промислового значення (як за смаком, так і за поширеністю) – *вейрховіц'а*, *вейрховодіц'а*, *оселédтчик*, *плéскаўка*, *си'б'іл'*, *с'іл'аўка*, *с'абел'*.

Невеликий судак (*Sander*) – *се'крéт*, *се'крéтник*, *чипáрик*, *чопáр*, *чóпик*.

Вугор (*Anguilla anguilla*) – *вáнгор*, *вéнгер* та акцентуаційний варіант *венгér*, *ýгор*, *ýгор'*.

Хижа риба жерех (*Aspius aspius*) – б'ілізн'а.

Червона риба севрюга (*Acipenser stellatus*) – *п'істр'уга*, *пестр'уга*.

Риба ставрида (*Trachurus*) – *плаўст'уда*.

Прісноводна хижа риба родини окуневих зеленувато-жовтого кольору із парними червоними поплавками; окунь (*Perca fluviatilis*) – *гостр'ак*, *дер'ун*.

Тематична група «Назви осіб, які ловлять рибу»

Рибалка – *рибáч*.

Номінація рибалок:

ав'ізник, *аўшчик* – рибак, який ловить рибу сітками – авами;

кефáл'ник – рибак, який ловить кефаль;

ре'зіншчик – рибак, який ловить рибу з надувного гумового човна;

бичéшник, *б'ічник* – рибалка, який ловить бички волоком;

л'áмишчик – рибалка, який тягне лямку невода;

самоду́ришчик – рибалка-браконьєр, який ловить рибу вудками-самодурами;

сподовік – рибалка, який тягне низ невода.

Аналізований матеріал дає змогу зафіксувати такі особливості рибальської лексики:

– непослідовне чергування **о, е з і**: [*не'р'іж'ю*], [*пори́ж'ю*], [*п'істр'уга*], [*пестр'уга*], [*си'б'іл'*], [*с'абел'*], [*невод'ю*], [*не'в'ід'ю*];

– непослідовне повне або часткове оглушення дзвінких приголосних у кінці слів або складу: [*не'р'іж'ю*], [*уд'юка*], [*душо'зуб'юка*];

– запозичені слова асимілюються, зазнаючи при цьому різноманітних змін: – **ф > хв, х, в, схв**: [*схвáтка*], [*фáтка*], [*хваток*];

– під впливом подільських говірок з'являється приставний [в] – [*вáнгор*], [*вéнгер*], [*венгér*] на противагу [*ýгор*], [*ýгор'*], змінюючи іноді слова до невпізнаваності;

– звук [р'] може переходити у твердий [р]: [*ýгор'*] – [*ýгор*];

– в О. в. однини іменники жіночого роду поряд із закінченням **-ойю, -ейю** набувають закінчень **-ой, -ей**: [*п'істр'угойю*] – [*п'істр'угої*]; [*зем'лей*] – [*зем'л'ої*];

– у формах 1-ї особи однини теперішнього часу дієслів II дієвідміни не відбувається чергування [д], [т], [з], [с] із відповідними шиплячими: [*вод'у*], [*си'д'у*], [*но'с'у*];

– у мовленні відбувається паралельне вживання у 3-й особі однини теперішнього часу дієслів II дієвідміни форм типу [*ходе*] – [*ходить*] – [*ходить'*], [*просе'*] – [*просит*] – [*просит'*].

Г. Мартинова на підставі лінгвогеографічного вивчення фонетичної і фонологічної систем середньонаддніпряньського говору вперше встановила зовнішню його межу і уточнила північну ізоглосу степового говору [5, 149].

Висновки та перспективи досліджень. Отже, тематичні групи назв знарядь лову та їх частин об'єднують декілька підгруп. Аналізований ареал степового говору сформований із неоднорідних діалектних елементів, а також є наслідком міжмовних взаємовпливів. Важливо й те, що окремі діалектні риси української мови при змішуванні їх з іншими витискуються і відмирають, а деякі виявляють стійкість, зберігаються і поширюються. Таким чином, важливо проаналізувати не тільки репертуар та структурну організацію номенів у межах парадигм, а й дослідити основні принципи мотивації назв, походження, особливості словотвору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берлізов А. А. Лексика рибальства українських говорів Нижнього Подністров'я. Чернігів : ЧДП, 1959. Т. IV. Вип. 4. 82 с.
2. Бігусяк М. В. Українська діалектологія : курс лекцій. Івано-Франківськ : ПНУ, 2016. 44 с.
3. Гриценко П. Ю. Дослідження лексики українських говорів. *Мовознавство*. 1984. № 5. С. 22–30.
4. Дзендзелівський Й. О. Програма для збирання до Лексичного атласу української мови. Київ : Наукова думка, 1969. 221 с.
5. Мартинова Г. Середньонаддніпряньський діалект. Фонологія і фонетика : монографія. Черкаси : Тясмин, 2003. 368 с.
6. Міняйло Р. Рибальська лексика в студіях українських науковців. *Термінологічний вісник*. 2019. Вип. 5. С. 274–283.
7. Спанатій Л. С. Лінгвогеографічний аспект дослідження деяких назв знарядь праці українських гончарів. *Актуальні проблеми історії та культури України* : зб. наукових праць : у 2 частинах. Миколаїв-Одеса, 2000. Ч. 1. С. 78–92.

8. Супрун А. П. Українська діалектна лексикографія та місце в ній «Словника українських говірок Бузько-Інгульського межиріччя». *Filologia, socjologia i kulturoznawstwo Badania podstawowe i stosowane : wyzwania i wyniki* : zбір artukulów naukowych Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (30.05.2017–31.05.2017, Gdańsk). Warszawa : Wydawca : Sp. z o. o. “Diamond trading tour”, 2017. С. 59–64.

9. Тищенко Т. М. Рибальська лексика східноpodільських говірок. *Студії з діалектології* : матеріали і дослідження / відп. ред. П. Ю. Гриценко. Київ : КММ, 2017. С. 210–226.

10. Циганок І., Галаш Г. Із спостережень над рибальською лексикою наддунайських говірок. *Діалектологічні студії 7. Традиції і модерн* / відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2008. С. 93–99.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

11. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок : у 2 т. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. Т. 1 : А–Н. 353 с.; Т. 2 : О–Я. 456 с.

12. Брилінський Д. М. Словник подільських говірок. Хмельницький : Редакційно-видавничий відділ, 1991. 117 с.

13. Вашенко В. С. Словник полтавських говорів. Харків : Вид-во Харківського державного ун-ту, 1960. 108 с.

14. Дзєндзелівський Й. О. Словник специфічної лексики говірок нижнього Подністров'я. *Лексикографічний бюлетень*. Київ : Вид-во АН УРСР, 1958. Вип. VI. С. 36–54.

15. Лисенко П. С. Словник специфічної лексики правобережної Черкащини. *Лексикографічний бюлетень*. Київ : Вид-во АН УРСР, 1958. Вип. VI. С. 5–22.

16. Москаленко А. А. Словник діалектизмів українських говірок Одеської області : Одеса : [б. в.], 1958. 77 с.

17. Словник українських говірок Бузько-Інгульського межиріччя / укл. Л. С. Спанатій, А. П. Супрун, М. Ф. Тимченко, В. П. Токар ; за заг. ред. Л. С. Спанатій. Миколаїв : Іліон, 2018. 876 с.

18. Словник української мови : в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980.

19. Словник буковинських говірок / за заг. ред. Н. В. Гуйванюк. Чернівці : Рута, 2005. 688 с.

20. Чабаненко В. А. Словник говірок Нижньої Наддніпряни : у 4 т. Запоріжжя : [б. в.], 1992.

REFERENCES

1. Berlizov, A. A. (1959). *Leksyka rybalstva ukraïnskykh hovoriv Nyzhnoho Podnistrovia* [Fishery vocabulary of the Ukrainian dialects of Lower Dniester]. Chernihiv: ChDPI, IV (4) [in Ukrainian].

2. Bihusiak, M. V. (2016). *Ukrainska dialektolohiia* [Ukrainian dialectology]: kurs leksii. Ivano-Frankivsk: PNU [in Ukrainian].

3. Hrytsenko, P. Yu. (1984). *Doslidzhennia leksyky ukraïnskykh hovoriv* [Study of the vocabulary of Ukrainian dialects]. *Movoznavstvo*, 5, 22–30 [in Ukrainian].

4. Dzendzelivskiy, Y. O. (1969). *Prohrama dlia zbyrannia do Leksychnoho atlasu ukraïnskoi movy* [A program for collecting for the Ukrainian Language Lexicon]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

5. Martynova, H. (2003). *Serednonadnyprianskiy dialekt. Fonolohiia i fonetyka* [Middle Dnieper dialect. Phonology and phonetics]: monohrafiia. Cherkasy: Tiasmyn [in Ukrainian].

6. Miniailo, R. (2019). *Rybalska leksyka v studiiakh ukraïnskykh naukovtsiv* [Fishing vocabulary in Ukrainian scientist researches]. *Terminolohichni visnyk*, 5, 274–283 [in Ukrainian].

7. Spanatii, L. S. (2000). *Linhvoehorafichnyi aspekt doslidzhennia deiakykh nazv znariad pratsi ukraïnskykh honchariv* [Linguo-geographical aspect of the study of some names of tools of Ukrainian potters]. *Aktualni problemy istorii ta kultury Ukrainy*: zb. naukovykh prats u 2 chastynakh. Mykolaiv – Odesa, 1, 78–92 [in Ukrainian].

8. Suprun, A. P. (2017). *Ukrainska dialektna leksykohrafiia ta mistse v nii “Slovnyka ukraïnskykh hovirok Buzko-Inhul'skoho mezhyrichchia”* [Ukrainian dialect lexicography and place “Dictionary of Ukrainian dialects of the Bug-Ingul interfluvies in it”]. *Filologia, socjologia i kulturoznawstwo Badania podstawowe i stosowane : wyzwania i wyniki*: zb. artukulów naukowych konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (30.05.2017 – 31.05.2017, Gdańsk). Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. “Diamond trading tour”, 59–64 [in Ukrainian].

9. Tyshchenko, T. M. (2017). *Rybalska leksyka skhidnopodil'skykh hovirok* [Fishing vocabulary of East Podillia dialects]. *Studii z dialektolohii*: materialy i doslidzhennia / vidp. red. P. Yu. Hrytsenko. Kyiv: KMM, 210–226 [in Ukrainian].

10. Tsyhanok, I., Halash, H. (2008). *Iz sposterezen nad rybalskoiu leksykoiu naddunaiskykh hovirok* [From observations on the fishing vocabulary of the Danube dialects]. *Dialektolohichni studii 7. Traditsii i modern* / vidp. red. P. Hrytsenko, N. Khobzei. Lviv: Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NANU, 93–99 [in Ukrainian].

DICTIONARIES

11. Arkushyn, H. L. (2000). *Slovnyk zakhidnopolislykykh hovirok* [Dictionary of Western Polissya dialects]: u 2 t. Lutsk: RVV “Vezha” Volyn. derzh. un-tu im. Lesi Ukrainky [in Ukrainian].

12. Brylinskyi, D. M. (1991). *Slovnyk podil'skykh hovirok* [Dictionary of Podillya dialects]. Khmelnytskyi: Redaktsiino-vydavnychiy viddil [in Ukrainian].

13. Vashchenko, V. S. (1960). *Slovnyk poltavskykh hovoriv* [A dictionary of Poltava dialects]. Kharkiv: Vyd-vo Kharkivskoho derzhavnogo un-tu [in Ukrainian].

14. Dzendzelivskiy, Y. O. (1958). *Slovnyk spetsyfichnoi leksyky hovirok nyzhnoho Podnistrovia* [Dictionary of specific vocabulary of lower Podnistrovia dialects]. *Leksykohrafichnyi biuleten*. Kyiv: Publishing center AN URSR, VI, 36–54 [in Ukrainian].

15. Lysenko, P. S. (1958). Slovnyk spetsyfichnoi leksyky pravoberezhnoi Cherkashchyny [Dictionary of specific vocabulary of the right bank of Cherkasy region]. *Leksykohrafichnyi biuletен*. Kyiv: Publishing center AN URSSR, VI, 5–22 [in Ukrainian].
16. Moskalenko, A. A. (1958). Slovnyk dialektyzmiv ukrainskykh hovirok Odeskoi oblasti [Dictionary of dialectisms of Ukrainian dialects of Odesa region]: Odesa [in Ukrainian].
17. Spanatii, L. S. (2018). Slovnyk ukrainskykh hovirok Buzko-Inhulskoho mezhyrichchia. [Dictionary of Ukrainian dialects of the region between Buh and Ingul]. Mykolaiv: Ilion [in Ukrainian].
18. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 t. (1970–1980). [Dictionary of the Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
19. Slovnyk bukovynskykh hovirok (2005). [A dictionary of Bukovinian dialects] / za zah. red. N. V. Huivaniuk. Chernivtsi: Ruta [in Ukrainian].
20. Chabanenko, V. A. (1992). Slovnyk hovirok Nyzhnoi Naddnyprianshchyny [Dictionary of dialects of the Lower Naddnyprianshchyna]: u 4 t. Zaporizhzhia [in Ukrainian].